

Zsivity Tímea

Srebrenica mint a burjánzó nacionalizmus szimbóluma

Azt követően, hogy Oroszország 2015-ben az ENSZ Biztonsági Tanácsában megvétózta a Srebrenicáról szóló határozat elfogadását,¹ kilenc év múlva az ENSZ Közgyűlése 2024. május 23-án megszavazta azt.²

A világszervezet július 11-ét az 1995-ös srebrenicai népirtás áldozatainak nemzetközi emléknapjává nyilvánította. A határozat fenntartás nélkül elítéli a népirtás mint történelmi esemény tagadását és mindazokat a cselekedeteket, amelyek dicsőítik azokat, akiket a Nemzetközi Büntető Törvényszék háborús bűnökért, emberiesség elleni bűncselekményekért és népirtásért ítélt el.

A dokumentum hangsúlyozza a srebrenicai népirtás eddig azonosítatlan áldozatainak felkutatásának és méltóságteljes temetésének fontosságát, továbbá szorgalmazza a feltételezett elkövetők büntetőeljárás alá vonását.³ A határozat felszólítja az országokat, hogy tegyenek eleget a népirtás megakadályozását és szankcionálását előírányzó ENSZ-egyezményből fakadó kötelezettségeiknek. A dokumentum felszólítja az ENSZ főtitkárát, hogy *Népirtás Srebrenicában és az ENSZ* címmel hozzon létre tájékoztató programot, és kezdje meg a 2025-ben esedékes 30. évfordulóra való felkészülést.⁴ Továbbá felkéri az ENSZ főtitkárát, hogy erre a határozatra hívja fel minden ENSZ-tagállam, hozzá kapcsolódó intézmény és civil szervezet figyelmét. A határozatban felkéri az összes tagállamot, a szervezet valamennyi intézményét és más nemzetközi és regionális szervezeteket, tudományos intézményeket, hogy emlékezzenek meg erről a nemzetközi napról kegyeletadással, megemlékező és tájékoztató jellegű műsorokkal.⁵

A határozat szövegének és elfogadásának kezdeményezője Németország és Ruanda volt, míg a tervezet módosításait a montenegrói kormány nyújtotta be.⁶ A dokumentumban felidézik a Nemzetközi Büntető Törvény-

¹ KARABEG 2024.

² Generalna skupština UN-a usvojila Rezoluciju o genocidu o Srebrenici 2024.

³ Srebrenica Memorial Center 2024.

⁴ Srebrenica Memorial Center 2024.

⁵ Srebrenica Memorial Center 2024.

⁶ NIKOLIĆ 2024.

szék és a Nemzetközi Bíróság ítéleteit, amelyek népirtásnak minősítették a Srebrenicában elkövetett bűncselekményt.⁷ A Németország és Ruanda által előterjesztett dokumentum nem nevesíti sem Szerbiát, sem a Boszniai Szerb Köztársaságot, ennek ellenére Aleksandar Vučić szerb elnök és Milorad Dodik boszniai szerb vezető intenzív kampányba kezdett annak érdekében, hogy megakadályozzák a srebrenicai népirtás emléknappá nyilvánítását. Vučić és Dodik a határozatot a Szerbia és a Boszniai Szerb Köztársaság elleni támadásként értékelte, amellyel a szerb népet kívánják népirtónak nyilvánítani.⁸

Vučić a határozatot megvitató ENSZ-ülésen kijelentette: „ez a szöveg nem járul a bizalom kiépítéséhez, sokkal inkább régi sebeket tép fel, és új megosztottságot idéz elő nemcsak a régióban, hanem az ENSZ-ben is.”⁹ Majd megkérdezte Németország állandó képviselőjétől, hogy „miért titkolták ennek a határozatnak az előkészítését”.¹⁰

Dodik néhány órával a határozat elfogadása előtt X-oldalán kijelentette: „A következő 30 napban javaslatot teszünk a békés elválásra. Ma egy hivatalos határozattal kezdjük a békés demarkációra való törekvésünket. Javasolni fogjuk, hogy először tisztázzuk az entitások politikai hatásköreit akként, hogy a gazdaság működésének jelenlegi modelljét meghagyjuk. Így néhány éven belül megtörténhet a békés elválás.”¹¹

Itt szükséges megjegyezni, hogy a határozatot olyan geopolitikai pillanatban terjesztették elő és fogadták el, amikor egyrészt javában zajlik az orosz–ukrán háború (amelynek befejezésére jelenleg nincs kilátás), a Belgrád–Pristina-párbeszéd az észak-koszovói fegyveres konfliktus óta megrekedt, a felek nem hajlandók teljesíteni a francia–német javaslatba foglaltakat,¹² Milorad Dodik, a Boszniai Szerb Köztársaság vezetője folyamatosan elszakadással fenyeget, másrészt az Európai Unióban és az Egyesült Államokban is erőteljes választási kampány zajlik.

Jelen politikai helyzetben az EU és az USA érdeke is, hogy a nyugat-balkáni országok biztonságosabbá váljanak. A közelgő európai parlamenti és az amerikai választások előtt az EU tisztségviselői valamiféle eredményt kívánnak felmutatni. Mivel az orosz–ukrán háború kapcsán erre kevés esély mutatkozik, a Belgrád–Pristina-párbeszéd esetén sem várható pozitív fejlemény, ezért

⁷ Srebrenica Memorial Center 2024.

⁸ KARABEG 2024.

⁹ RTS 2024.

¹⁰ RTS 2024.

¹¹ DODIK 2024.

¹² ZSIVITY 2023.

ennek a határozatnak az elfogadásával igyekeztek irányt mutatni és nyomást gyakorolni azon nyugat-balkáni országokra, amelyek nem igazodtak teljes mértékben a közösség kül-, biztonság- és védelempolitikájához. A határozat elfogadása is azt mutatja: az EU és az USA egyre türelmetlenebb. Jelen geopolitikai helyzetben gyors megoldásra törekszenek, figyelmen kívül hagyva a régió országainak társadalmi-politikai jellemzőit.

Az ilyenhez hasonló nyomásgyakorlás nem vezet eredményre, mivel az érintett felek egyrészt új gazdasági, politikai szövetségeseket keresnek, akik ezáltal tovább erősíthetik jelenlétüket a régióban, másrészt a régió belüli kapcsolatokra is hatással lesznek a szavazás eredményei.¹³ Például: szerdán szerb- és oroszbarát szervezetek tüntettek Podgoricában a montenegrói kormány azon bejelentése miatt, hogy támogatja a srebrenicai népirtásról szóló dokumentum elfogadását.¹⁴ Az ENSZ-határozat elfogadása bármennyire is nemes célt szolgált: Szerbiának és a Boszniai Szerb Köztársaságnak az EU-val és az USA-val való kapcsolatára rányomta a bélyegét.

A mostani geopolitikai helyzetben csökkenteni kellene az újabb geopolitikai frontok kialakulásának lehetőségét a Nyugat-Balkánon, amelyek nagyban befolyásolhatják az orosz–ukrán háború kimenetelét, a régió stabilitását és országainak uniós integrációját.

2024. május 24.

Felhasznált irodalom

Додик, Милорад [@MiloradDodik] (2024): У наредних 30 дана биће предложен споразум о мирном разграничењу. Данас крећемо с формалном одлуком да се тражи мирно разграничење. Предложимо да се прво разјасне политичке надлежности у вези с ентитетима, а да сачувамо и оставимо садашњи модел функционисања привреда и у року од неколико година да то прилагодимо моделу мирног разграничења. Српски народ више не може да живи у овој БиХ. Ово што су Бошњаци урадили с резолуцијом о Сребреници је неправно и нису уважили Србе. Х, 2024. мајус 23. Online: <https://x.com/MiloradDodik/status/1793601721026875466>

Generalna skupština UN-a usvojila Rezoluciju o genocidu o Srebrenici (2024). *Al Jazeera*, 2024. május 23. Online: <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/liveblog/2024/5/23/generalna-skupstina-un-a-glasa-o-rezoluciji-o-srebrenici>

¹³ Protest srpskih i proruskih organizacija u Crnoj Gori zbog Vladine podrške rezoluciji o Srebrenici 2024.

¹⁴ Protest srpskih i proruskih organizacija u Crnoj Gori zbog Vladine podrške rezoluciji o Srebrenici 2024.

- KARABEG, Omer (2024): Koliko Rusija i Kina mogu pomoći Vučiću u kampanji protiv Rezolucije o Srebrenici? *Radio Slobodna Evropa*, 2024. április 21. Online: <https://slobodnaevropa.org/a/bih-un-rezolucija-srebrenica-srbija/32913787.html>
- NIKOLIĆ, Sara (2024): Šta treba znati o proceduri glasanja o Rezoluciji o genocidu u Srebrenici. *NIN.rs*, 2024. május 22. Online: <https://nin.rs/politika/vesti/49823/sta-treba-znati-o-proceduri-glasanja-o-rezoluciji-o-genocidu-u-srebrenici>
- Protest srpskih i proruskih organizacija u Crnoj Gori zbog Vladine podrške rezoluciji o Srebrenici (2024). *Radio Slobodna Evropa*, 2024. május 22. Online: <https://slobodnaevropa.org/a/crna-gora-protest-rezolucija-srebrenica/32959624.html>
- RTS (2024): Vučić na sednici o rezoluciji: Otvoriće stare rane i doneti nove podele, ne samo u regionu. *N1 info*, 2024. május 23. Online: <https://n1info.rs/vesti/vucic-un-rezolucija-o-srebrenici/>
- Srebrenica Memorial Center [@SrebrenicaMC] (2024): The Final Draft of the Resolution 'International Day of Reflection and Commemoration of the 1995 Genocide in Srebrenica'. X, 2024. május 2. Online: <https://x.com/SrebrenicaMC/status/1785974164605604194>
- ZSIVITY Tímea (2023): Francia ultimátum a szerb-koszovói viszony rendezése érdekében. *Ludovika.hu*, 2023. szeptember 4. Online: <https://ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2023/09/04/francia-ultimatum-a-szerb-koszovoi-viszony-rendezese-erdekeben/>